
RESEARCH ARTICLE / ARAŞTIRMA YAZISI

Yedam Danışmanlık Merkezinde Danışanların Klinik İlk Görüşmeye Gelme Durumunu Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi

Halil DİREKLİ¹, Aylin IŞIK², Büşra KAHRAMAN², Simge SEZER¹, Ceren ŞENYÜZ¹

Özet: Bu çalışmanın amacı, bağımlılık tedavisinde psikososyal destek almak üzere ilk görüşme randevusu alan bireylerin randevuya gelmeme durumunu etkileyen faktörleri incelemektir. Tedavide tedaviyi yarım bırakma faktörleri alan yazınında sıkça araştırılmıştır. Bu çalışma ise tedaviye başlamama durumunu etkileyen faktörleri incelemektedir. Araştırmanın örneklemini Yeşilay Danışmanlık Merkezi'ne danışma hattı üzerinden başvuran ve Yeşilay Danışmanlık Merkez'inden klinik ilk görüşme randevusu olmak isteyen 117'si (%93,6) erkek, 8'i (%6,4) kadın danışandan oluşmaktadır. Veriler temmuz ve ağustos 2019 ayları boyunca Yeşilay Danışmanlık Merkezi Danışma Hattında görev yapan psikologlar tarafından toplanmıştır. Randevuya gelme durumunun gruplar arasında anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği SPSS 17.0 programı ile analiz edilmiş, analizlerde Pearson Chi-Square testi kullanılmıştır. Randevuya gelme durumunun danışanın eş-aile ile yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ailesi veya eşiyle yaşayan kişilerin yalnız yaşayan kişilere göre klinik ilk görüşme randevusuna gelme oranları daha yüksektir. ($p < 0,05$, χ^2 : 4,391, sd:1). Bu çalışmanın, tedaviye başvurma ve başlama sürecini etkileyen faktörleri araştırarak çalışmalara öncü olacağı umulmakta ve bağımlılık tedavisi açısından tedaviye başlama sürecinin elzem olduğunu gösterdiği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Bağımlılık, Motivasyon, Tedaviye Devamlılık, Tedavi, Tedaviyi Bırakma

Examination of Factors That Affect Clients' Initiation Of First Clinical Interview In Yesilay Consulting Centre

Abstract: The purpose of this study is to investigate the factors affecting clients rate of breaking first appointments for psychosocial support in addiction treatment. Appointment breaking behavior is frequently studied in literature. This study however examined the factors that affect non-initiation of treatment. The sample was derived from clients who applied Yesilay Consulting Centre's through Call Centre and claimed to get a first clinical interview appointment. The sample was consisted of 117 (93,6%) males and 8 (6,4%) females. The data was collected throughout July and August 2019 by psychologists who work for Yesilay Consulting Centre's Call Centre. Appointment status were analyzed to see whether there were any significant differences between groups. The data was analyzed by SPSS 17.0 programme, Pearson Chi-Square tests were used in analysis. There was a significant difference between appointment status and clients' conditions of living (whether it is with spouse-family or alone). Clients' who live with their families or spouses have a higher rating of coming to their first appointments compared to clients who live alone ($p < 0,05$, χ^2 : 4,391, sd:1). It is hoped that this study will be a pioneer study to those which would search for the initiating factors of starting treatment. It is thought that process of starting treatment is essential in the aspects of addiction therapy.

Key words: Addiction, Motivation, Continuity Of Treatment, Treatment, Drop-Out, Quitting Treatment

¹Psk., Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

²Uzm. Psk., Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM)

Address of correspondence/ Yazışma adresi: Psk., Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM),

E-mail: halil.direkli@yesilay.org.tr

Date of Received/ Geliş Tarihi: 25.10.2019, **Date of Revision/ Düzeltme Tarihi:** 02.11.2019, **Date of Acceptance/ Kabul Tarihi:** 06.11.2019

Citing/ Referans Gösterimi: Direkli, H., Işık, A., Kahraman, B., Sezer, S., Şenyüz, C. (2019). Examination Of Factors That Affect Clients' Initiation Of First Clinical Interview In Yesilay Consulting Centre. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi, 1(Özel Sayı.1): 6-8* doi:10.35365/ctjpp.19. special1.1

Giriş

Bağımlılık tedavisinde tedaviye devam eden danışanların belirledikleri hedeflere ulaşmasının yapılan görüşme sayısı ile doğru orantılı olduğu gözlemlenmiştir (Simpson, 1979). Bunun yanı sıra, bağımlılık tedavisi gören kişilerin tedaviyi bırakma eğilimleri tedaviye devam ettirme eğilimlerinden daha fazladır (Brorson, H.H. ve ark., 2013). Günümüzde bağımlılığın tedavisinde en çok zorlanılan durumlardan biri de hastaların tedavi motivasyonunun düşük olmasıdır. Motivasyonunun olmaması, hastaların tedaviyi yarım bırakması, tamamlanamaması ve nüks görülmesi açısından en sık bildirilen nedenlerden biridir (Favorini, 1995). Tedaviyi bırakan danışanlarda bazı sosyo demografik benzerlikler ve farklılıklar gözlemlenmektedir. Danışanın bir işte aktif olarak çalışıyor olması tedaviye bağlılığını artırırken (Stark, 1992), cinsiyetinin kadın olması tedaviyi bırakma ihtimalini artırmaktadır (Brorson ve ark., 2013). Bu bağlamda, daha önceki çalışmaları incelendiğinde, tedavi içerisindeki bağımlılığın tedaviyi bırakma faktörlerini araştırırken bu çalışmada tedaviye başlamayı etkileyen

faktörler incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM) Danışma Hattını arayarak randevu talep eden danışanların klinik ilk görüşme randevusuna gelme durumunu etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmanın örneklemini Yeşilay Danışmanlık Merkezi'ne danışma hattı üzerinden başvuran ve 117'si (%93,6) erkek, 8'i (%6,4) kadın; 62'si (%50,4) bekar, 52'si (%42,3) evli, 9'u (%7,3) boşanmış veya ayrı yaşayan; 62'si (%50,4) çalışmayan ve 61'i (%49,6) çalışılmak üzere toplamda 125 kişiden oluşmaktadır. 86 kişi (%68,8) hiç AMATEM'de tedavi görmemiş, 22 kişi (%17,6) bir kere, 6 kişi (%4,8) 2 kere, 5 kişi (%4) 3 kere ve 1 kişi (%0,8) 4 kere AMATEM'e tedavi için başvurmuştur. Katılımcıların 108'i (%86,4) ailesi ile, 15'i (%12) ise yalnız yaşamaktadır. Katılımcıların 90'ı (%72) tercih maddelerini aktif kullanım halinde iken, 23'ü (%18,4) YEDAM Danışma Hattı'na başvurduğunda aktif kullanım halinde değildir. Tedavi için ilk görüşme randevusunun 63'ünü (50,4) aile bireyleri, 62'sini (49,6) kullanıcının kendisi almıştır (Tablo 1).

Tablo 1: Örneklemin Sosyo-Demografik Özellikleri

	N	%
<i>Cinsiyet</i>		
Kadın	8	6,4
Erkek	117	93,6
Toplam	125	100,0
<i>AMATEM'e Yatış Sayısı</i>		
0	86	71,6
1	22	18,3
2	6	5
3	5	4,1
4	1	,8
Toplam	120	100,0
<i>Medeni Durum</i>		
Evli	52	42,2
Bekar	62	50,4
Diğer	9	7,3
Toplam	123	100,0
<i>Çalışma Durumu</i>		
Çalışıyor	61	49,5
Çalışmıyor	62	50,4
Toplam	123	100,0
<i>Kimle Yaşıyor</i>		
Ailesi ile	108	87,8
Yalnız	15	12,2
Toplam	123	100,0
<i>Aktif Kullanım Durumu</i>		
Kullanıyor	90	79,6
Kullanmıyor	23	20,3
Toplam	113	100,0
<i>Randevuyu Alan</i>		
Aile bireyi	63	50,4
Kendi	62	49,6
Toplam	125	100,0

Veriler Temmuz ve ağustos ayları boyunca Yeşilay Danışmanlık Merkezi Danışma Hattında görev yapan psikologlar tarafından toplanmıştır. Randevuya gelme durumunun gruplararası anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği SPSS 17.0 programı ile analiz edilmiş, analizlerde Pearson Chi-Square yöntemi kullanılmıştır.

Tablo 2: Klinik İlk Görüşmeye Gelen Danışan Sayısı ve Yüzdesi

	N	%
Randevuya Geldi	86	68,8
Randevuya Gelmedi	39	31,2
Toplam	125	100

Sonuç

Örneklemdaki 125 kişiden 86'sı (%68,8) ilk görüşme randevusuna gelmiş, 39'u (%31,2) ise gelmemiştir (Tablo 2).

Pearson Chi-Square analizine göre klinik ilk görüşme randevusuna gelme durumu danışanların medeni durumuna, cinsiyetine, istihdam durumuna ve randevu başvurusunun kimin tarafından yapıldığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>0,05$, χ^2 : ,432; $p>0,05$, χ^2 : ,087; $p>0,05$, χ^2 : ,850; $p>0,05$, χ^2 : ,850). Son olarak, randevuya gelme veya iptal etme durumunun aile-

ebeveyn ilişkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur ($p>0,05$, χ^2 : 2,747). Randevuya gelme durumunun danışanın eş-aile ile yaşama durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ailesi veya ebeveyniyle yaşayan kişilerin yalnız yaşayan kişilere göre klinik ilk görüşme randevusuna gelme oranları daha yüksektir. ($p<0,05$, χ^2 : 4,391, ss:1).

Tablo 3: Klinik İlk Görüşmeye Gelme Durumunun Aile-Eş ile Yaşamayıp Yaşamama Durumu Arasında Karşılaştırılması

	Sosyal Destek*			
	Aile-Ebeveyn ile yaşama		Tek Başına Yaşama	
	N	%	N	%
Randevuya Geldi	79	73,1	7	46,7
Randevuya Gelmedi	29	26,8	8	53,3
Toplam	108	100,0	15	100,0

* $p<0,05$ kıkare:4,391 sd: 1

Tartışma

Bulguların değerlendirilmesi sonucunda kişinin randevuya gelme durumunun aile-ebeveyn ile yaşama durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Danışanın aile-ebeveyn ilişkilerinin destekleyici olup olmaması randevuya gelme durumunun bir yordayıcısı olmazken, aile-ebeveyn ile yaşama durumu randevuya gelme durumunun tek başına yordayıcısı olabilir. Bu bağlamda, bağımlı tarafından aile ilişkileri destekleyici olarak tanımlanmasa dahi aile ile yaşamak bir sosyal destek aracı olabilir. Aile ilişkileri kopuk olsa dahi aile ile yaşamının randevuyu iptal etmemede olumlu rol oynaması, bağımlılık tedavisinde aile ile çalışmanın önemini gösterirken, tek başına yaşayan bağımlılar için sosyal destek hizmetinin daha

kritik olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma tedavi başvurusu ve tedaviye başlama arasındaki süreci etkileyen faktörlerin elzem olduğunu gösterir niteliktedir. Çalışmada yaş farklılıklarının karşılaştırılmamış olması çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Bir diğer sınırlılık ise danışanların bilişsel işlevlerinin değerlendirilememiş olmasıdır; Brorson ve arkadaşlarının (2013) incelediği on ayrı çalışmada bilişsel işlevler ile tedaviyi bırakma arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Yapılan benzer çalışmalar yürütücü işlevler ile bellek süreçlerinin tedavi motivasyonu ve değişime hazır olma aşamalarıyla ilişkili olduğunu göstermiştir (Blume, 2005). İlerleyen çalışmalarda bilişsel işlevlerin tedavi motivasyonunu etkileyip etkilemediğine odaklanmak farklı süreçlerin birbiriyle ilişkisi hakkında bizlere bilgi sağlayabilir.

Kaynaklar

- Blume, A.W., Schmalig, K.B., Marlatt, G.A. (2005) Memory, Executive Function and Readiness to Change Drinking Behaviour, *Addictive Behaviours*, (30), 301-314.
- Brorson, H.H., Arnevik, E.A., Rand-Hendriksen, K. ve Duckert, F. (2013) Drop-out from Addiction Treatment: A Systematic Review of Risk Factors, *Clinical Psychology Review*.
- Egger, O., ve Rauterberg, M. (1996). Internet and addiction. *Zurich: Swiss Federal Institute of Technology*. 7-8
- Evren, C., Saatçioğlu, Ö., Dalbudak, E., Danışmant, D., Çakmak, B.S., Ryan, R.M. (2006). Tedavi Motivasyonu Anketi (TMA) Türkçe Versiyonunun Alkol Bağımlısı Hastalarda Faktör Yapısı, Geçerliliği ve Güvenirliği. *Bağımlılık Dergisi*, 7(3):117-122.

- Favorini, A. (1995). Concept of codependency: Blaming the victim or pathway to recovery?. *Social Work*, 40(6), 827-830.
- Simpson, D. D. (1979). The relation of time spent in drug abuse treatment to post treatment outcome. *The American Journal of Psychiatry*, 136(11), 1449-1453.
- Stark, M. J. (1992). Dropping out of substance abuse treatment: A clinically oriented review. *Clinical Psychology Review*, 12(1), 93-116.